

บทที่ 3

การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษา ในประเทศไทยภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตพ.ศ.2518

บทนำ

หลังจากรัฐบาลทหารหมดอำนาจไปในปีพ.ศ.2516(ค.ศ.1973) รัฐบาลพลเรือนที่เข้ามาบริหารประเทศได้ปรับนโยบายต่างประเทศโดยดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศที่เป็นมิตรกับไทย ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐ ทำให้รัฐบาลพลเรือนของไทยหันมาพิจารณาเรื่องการสานสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน อีกทั้งการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีมากขึ้น ทำให้ผู้นำไทยในเวลานั้นเห็นว่าการสานสัมพันธ์กับจีนน่าจะส่งผลดีต่อประเทศไทย ในที่สุดเมื่อเข้าสู่สมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี(พ.ศ.2518) จึงได้ตัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับจีน นับแต่นั้นเป็นต้นมาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนจึงมีการพัฒนาไปทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึงงานด้านจีนศึกษาที่น่าเสนอภาพพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนจากภัยคุกคามกลับกลายเป็นมิตรประเทศภายหลังการสถาปนาทางการทูตพ.ศ.2518

3.1 การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีพ.ศ.2518

หลังจากที่สหรัฐฯเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีพ.ศ.2512(ค.ศ.1969) ทำให้ไทยซึ่งดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯมาตลอดตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองจำเป็นต้องตระหนักถึงการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่เป็นของตัวเอง เพื่อผลประโยชน์ของชาติ ดังนั้นเมื่อเข้าสู่สมัยที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชเป็นนายกรัฐมนตรี(พ.ศ.2518) ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการต่างประเทศไทย นโยบายต่างประเทศของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เน้นการอยู่

ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ปิดกั้นความต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง แสดงให้เห็นแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไปของรัฐบาลที่มีผู้นำเป็นพลเรือนมิใช่ทหาร การตัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) สาเหตุส่วนหนึ่งที่รัฐบาลไทยตัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนคือการที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.)ประกาศทำสงครามแบบใช้อาวุธ ซึ่งมีจีนเป็นผู้สนับสนุนทางการเมืองและกำลังใจ ดังนั้นไทยจึงคาดหวังว่าหลังจากสถาปนาทางการทูตต่อกันแล้วจีนจะลดการสนับสนุน พคท.ลง¹

ในขณะเดียวกันการสานสัมพันธ์กับไทยก็เอื้อประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์ต่อจีน โดย สุรพงษ์ ชัยนาม ได้สรุปปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไทยและจีนสถาปนาทางการทูตต่อกันไว้ว่า “ปัจจัยด้านความมั่นคงและการมองที่มาของภัยคุกคาม(สำหรับจีน หนักอยู่ที่กัมพูชาเวียดนาม สำหรับไทยอยู่ที่เวียดนามเป็นหลัก)ที่สอดคล้องกันน่าจะเป็นปัจจัยชี้ขาด และมีผลเร่งรัดให้จีนและไทยสามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันได้อย่างเป็นผลสำเร็จ”² การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายพัฒนามาเป็นแบบรัฐต่อรัฐ พรรคต่อพรรค หมายถึง รัฐบาลจีนสัมพันธ์กับรัฐบาลไทยแต่ขณะเดียวกันพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ยังให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอยู่ในกรณีนี้ วรศักดิ์ มัทธโนบล กล่าวว่

นโยบายต่างประเทศแบบพรรคต่อพรรค รัฐต่อรัฐ เป็นนโยบายที่จีนใช้กับเพื่อนบ้านบางประเทศ กล่าวคือ ในแง่ของรัฐ จีนกับเพื่อนบ้านจะมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน แต่ในขณะเดียวกันในแง่ของพรรค พรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ยังคงให้ความสนับสนุนขบวนการฝ่ายซ้ายหรือพรรคคอมมิวนิสต์ของเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตอยู่กับจีน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จีนแยกความสัมพันธ์

¹ สวารสิน วีระผล, “ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995),” ใน *จีนไทยในศตวรรษที่ 21*, วรศักดิ์ มัทธโนบล, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 294.

² สุรพงษ์ ชัยนาม, *การทูตการเมืองมิใช่เรื่องส่วนตัว* (กรุงเทพฯ: ศยาม, 2550), หน้า 59.

ระหว่างรัฐออกจากความสัมพันธ์ระหว่างพรรค นโยบายนี้ใช้อยู่ระยะหนึ่งจนถึงปี พ.ศ.2521 จึงเลิกไป”³

จะเห็นได้ว่าการดำเนินนโยบายแบบ รัฐต่อรัฐ พรรคต่อพรรค ของสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้นดูจะขัดแย้งกัน อย่างไรก็ตามก็ถือได้ว่าการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของไทยอย่างเป็นทางการเมือง ค่อนข้างเปิด ซึ่งมีผลไม่น้อยต่อการเติบโตใหญ่ของขบวนการฝ่ายซ้ายไทยในเมืองซึ่งเป็นฝ่ายซ้ายที่นิยมลัทธิเหมา ดังนั้นการเรียนรู้หรือเผยแพร่เรื่องจีนจึงเป็นไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่างๆ แต่ด้วยกระแสดังกล่าวนี้เองที่มีส่วนไม่น้อยในการกระตุ้นให้ฝ่ายขวาในขณะนั้นพยายามที่จะสกัดกั้นการเติบโตของฝ่ายซ้าย⁴ โดยมองว่าฝ่ายซ้ายเป็นภัยต่อสังคมไทย เป็นคอมมิวนิสต์ที่มุ่งทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่วนฝ่ายซ้ายก็ตีความว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงคือประชาธิปไตยมวลชนแบบสาธารณรัฐประชาชนจีน⁵ ความแตกแยกทางอุดมการณ์ดังกล่าวนี้มีให้เห็นแม้กระทั่งในรัฐสภา(ช่วงที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์เดินทางไปสานสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็ถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้านจากฝ่ายขวาเช่นกัน ถึงขั้นกล่าวหาว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์เป็นคอมมิวนิสต์) ในที่สุดก็ส่งผลให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ ทำให้ต้องยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้ง

หลังจากที่รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชประกาศยุบสภาและมีการจัดการเลือกตั้งใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ชนะการเลือกตั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กลับขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2519(ค.ศ.1976) เมื่อคณะรัฐบาลของม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช บริหารประเทศมาได้ประมาณ 5 เดือน ก็เกิดเหตุการณ์วุ่นวายในประเทศ เนื่องจากการกลับเข้าประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร ทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงของนักศึกษาและประชาชนภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การชุมนุมดังกล่าวเปิดโอกาสให้ฝ่ายทหารอ้างความชอบธรรมในการ

³ วรศักดิ์ มัทธโนบล อ้างใน สารสิน วีระผล, “ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995),” หน้า 293.

⁴ วรศักดิ์ มัทธโนบล, *ความสัมพันธ์ไทย-จีนด้านการเมือง*, บทความทางวิชาการ [ม.ป.ท, ม.ป.ป.], หน้า 7.

⁵ ลิขิต ธีรเวคิน, *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 202.

รักษาความสงบของบ้านเมือง นำกำลังเข้าจับกุมผู้ชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในข้อหา มีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์⁶ เกิดเหตุการณ์รุนแรงโดยรัฐบาลใช้กำลังเข้าปราบปรามกลุ่มนิสิต นักศึกษาที่มาชุมนุมประท้วงในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ผลจากกรณีดังกล่าวทำให้นักศึกษาและ ประชาชนหลายพันคนตัดสินใจเดินทางจากเมืองเข้าเขตชนบทเพื่อเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย ซึ่งการที่นักศึกษาและประชาชนจำนวนมากตัดสินใจเข้าร่วมกับ พคท.และใช้วิธี ต่อสู้ด้วยอาวุธเช่นนี้ไม่เคยเกิดขึ้นในสังคมไทย สงครามกลางเมืองระหว่างรัฐบาลกับพคท.จึงขยาย ขอบเขตอย่างรวดเร็ว ในที่สุดฝ่ายขวาจัดเป็นฝ่ายได้อำนาจและกลับมาเป็นผู้นำประเทศโดยมีนาย ธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี(8 ตุลาคม 2519) การเมืองไทยหวนกลับสู่ บรรยากาศขวาจัดอีกครั้งหนึ่ง กลับมาดำเนินนโยบายไม่เป็นมิตรกับประเทศคอมมิวนิสต์ ทำให้ ความสัมพันธ์กับประเทศอินโดจีนไม่ราบรื่นนัก ความขึ้นมึนหลังการสถาปนาทางการทูตระหว่าง ไทยและจีนหยุด ชงกกง รัฐบาลไม่ได้รักษาความสัมพันธ์ต่อจีนเท่าที่ควร แต่แม้ว่ารัฐบาลธานินทร์ จะต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างมากก็ตามแต่ก็ไม่ได้เจาะจงหรือตั้งใจจะสร้างความขัดแย้งกับจีน อาจ กล่าวได้ว่าช่วงปี พ.ศ.2519-2520(ค.ศ.1976-1977) ความสัมพันธ์ไทย-จีนได้ตกอยู่ในสภาพที่ถูก แช่แข็ง⁷ ในช่วงนี้การปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงย้อนกลับมาอีกครั้ง มีการโจมตีว่า คอมมิวนิสต์ดึงประชาชนมาเป็นเครื่องมือ ทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐ ชัดขวางการพัฒนาและการ ดำเนินงานของรัฐ มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ กิจกรรมนักศึกษาถูกห้าม เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา'19 ที่ทำให้ประเทศไทยกลับสู่บรรยากาศขวา จัดอีกครั้งหนึ่ง และความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนต้องหยุดชงกไป แต่ในที่สุดเมื่อเกิดเหตุการณ์ เวียดนามบุกยึดกัมพูชาในปีพ.ศ.2522(ค.ศ.1979) ความสัมพันธ์ที่ถูกแช่แข็งนั้นได้กลับคืนสู่ความ แนบแน่นอีกครั้งดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

⁶ อารงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, "ข้ออ้าง" การปฏิวัติ - รัฐประหาร - กบฏในเมืองไทยปัจจุบัน: บท วิเคราะห์และเอกสาร (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550), หน้า 35.

⁷ สารสิน วีระผล, "ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสอง ทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995)," หน้า 298.

3.2 ความร่วมมือระหว่างไทยและจีนในการแก้ปัญหาเวียดนามรุกรานกัมพูชา

นายธานินทร์ กรัยวิเชียรได้กล่าวเปรียบเทียบลักษณะรัฐบาลตนเองไว้ว่าเป็น “ระบบรัฐบาลหอย”⁸ เนื่องจากมีรัฐบาลพลเรือนเป็นเนื้อหอย และทหารเป็นเปลือกหอยที่คอยปกป้องรักษาเนื้อหอย ซึ่งหมายถึงรัฐบาลได้ครองอำนาจเพราะทหารสนับสนุนรัฐบาลที่นำโดยพลเรือน แต่ต่อมาไม่นานฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารก็ขัดแย้งกัน ในที่สุดรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรถูกปฏิวัติโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ และมีมติคณะปฏิวัติแต่งตั้ง พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2520(ค.ศ.1977) ถึงแม้ว่ารัฐบาลทหารจะเข้ามาปกครองอีกครั้ง แต่นับได้ว่าแนวความคิดของผู้นำทหารได้เปลี่ยนแปลงไปโดยลดบทบาทเผด็จการลงไปมาก มีความยืดหยุ่นในการดำเนินนโยบายมากขึ้นโดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศที่ดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศไม่แบ่งแยกความต่างทางอุดมการณ์ การเปลี่ยนแปลงนโยบายดังกล่าวเริ่มจากการที่รัฐบาลนายเกรียงศักดิ์ได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ผู้มีส่วนในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ทำให้นักศึกษาที่หนีเข้าป่าไปเมื่อช่วงเหตุการณ์ดังกล่าวทยอยออกมาเป็นตัวเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้พคท.อ่อนแอลงมาก ในขณะเดียวกันประเทศไทยตกอยู่ในสภาวะที่ต้องคอยระแวดระวังภัยจากคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยกลัวมาตลอดเนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านแถบอินโดจีนกำลังถูกอิทธิพลจากคอมมิวนิสต์เข้าครอบงำ ความหวาดระแวงนี้เพิ่มมากขึ้นเมื่อเวียดนามบุกกัมพูชาช่วงปลายปี พ.ศ.2521(ค.ศ.1978) และสามารถยึดกรุงพนมเปญได้ในปีพ.ศ.2522 การที่คอมมิวนิสต์แผ่อิทธิพลเข้ามายังลาวและกัมพูชาซึ่งทั้งสองประเทศมีพรมแดนติดกับประเทศไทยเสมือนเป็นรัฐกันชน ดังนั้นเมื่อกัมพูชาถูกเวียดนามรุกรานจึงส่งผลต่อความมั่นคงของไทยโดยตรง ไทยยังได้รับผลกระทบจากการที่เวียดนามทำการปราบปรามกองกำลังทหารฝ่ายต่อต้านของกัมพูชาบริเวณประชิดชายแดนไทยและรुक้าเข้ามาในเขตแดนไทยหลายครั้ง นอกจากนี้ไทยยังประสบปัญหาต้องแบกรับภาระเรื่องผู้อพยพลี้ภัยสงครามจากกัมพูชาเข้ามาในดินแดนไทยอีกด้วย

⁸ อ้างใน ลิขิต ธีรเวคิน, *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 7(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 221.

ดังนั้นความเป็นเอกราชของกัมพูชาจึงเป็นสิ่งที่ไทยปรารถนา การแก้ปัญหาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจาก 3 ฝ่ายคือ (1) กองกำลังเขมรสามฝ่ายซึ่งต่อต้านกองกำลังของเวียดนาม (2) จีนซึ่งสนับสนุนกองกำลังเขมรฝ่ายต่อต้านเวียดนามด้วยการส่งอาวุธและเสบียงให้ โดยลำเลียงผ่านทางประเทศไทย (3) ไทยซึ่งร่วมมือกับจีนโดยการยินยอมให้อาวุธและเสบียงจากจีนผ่านเข้าไปในเขมร และแสวงหาการสนับสนุนจากประเทศในโลกเสรีและสหประชาชาติเพื่อให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา⁹

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนหลังจากที่หยุดชงักไปในช่วงของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้กลับมาใกล้ชิดกันอีกครั้งหนึ่งอย่างรวดเร็ว ในเวลานั้นเต็งเสี่ยวผิงกลับมามีอำนาจเต็มอีกครั้งในปี พ.ศ.2521(ค.ศ.1978) ซึ่งยุคของเต็งเสี่ยวผิงนี้เป็นยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนพัฒนาไปอย่างมาก จีนเปลี่ยนแปลงนโยบายจากนโยบาย “พรรคต่อพรรค รัฐต่อรัฐ” มาเป็นนโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น¹⁰ ในปี พ.ศ.2522 จีนลดความช่วยเหลือต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยลงอย่างมาก สาเหตุที่จีนยินดีร่วมมือกับไทยในการแก้ปัญหา กัมพูชาคือ

1. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตและจีนกับเวียดนาม สาเหตุสำคัญที่จีนเต็มใจช่วยเหลือไทยในปัญหากัมพูชาคือการที่จีนต้องการสกัดกั้นการแผ่อำนาจของสหภาพโซเวียตที่พยายามแผ่อิทธิพลผ่านมาจากเวียดนาม อีกทั้งยังมีความขัดแย้งกันเรื่องเส้นเขตแดนระหว่างจีนและโซเวียต และปัญหาการแย่งสิทธิ์ในการครอบครองหมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลีย์ระหว่างจีนและเวียดนามแต่ประเด็นที่ดูเหมือนจะเป็นจุดแตกหักของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนคือการที่เวียดนามทำการขับไล่และกวาดล้างชาวจีนจำนวนนับแสนคนออกจาก

⁹ เขียน ธีระวิทย์, *นโยบายต่างประเทศจีน* (กรุงเทพฯ: สกว.และศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 271.

¹⁰ สารสิน วีระผล กล่าวถึงนโยบายการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่นไว้ว่า “การไม่แทรกแซงที่ว่านั้นได้ปรากฏอยู่ในแถลงการณ์ร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 แล้วโดยหลักการ เพียงแต่คำว่า ‘ไม่แทรกแซง’ ในที่นี้จีนแบ่งเป็น พรรคต่อพรรค รัฐต่อรัฐ พรรคก็ยังแทรกแซงได้ แต่รัฐแทรกแซงไม่ได้ เพียงแต่ไม่ได้กล่าวออกมาอย่างชัดเจนเท่านั้น,” ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน สารสิน วีระผล, “ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995),” หน้า 299-300.

เวียดนาม จีนตอบโต้ด้วยการงดให้ความช่วยเหลือทั้งหมดแก่เวียดนาม ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองอยู่ในขั้นที่ไม่อาจเจรจาได้ในขณะนั้น

2. การที่เติ้งเสี่ยวผิงกลับขึ้นมาใช้อำนาจอีกครั้งหนึ่ง เติ้งเสี่ยวผิงได้ประกาศดำเนินนโยบายสี่ทันสมัย โดยการสานสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ กลุ่มประเทศอาเซียนเป็นหนึ่งในเป้าหมายของจีนในการสานสัมพันธ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและการค้า ดังนั้นจีนจึงมีนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศ เพื่อแสวงหาช่องทางและความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศของตน

จะเห็นได้ว่าไทยและจีนต่างก็ต้องการให้กัมพูชาเป็นเอกราช เพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงของทั้งสองประเทศ ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนมีความใกล้ชิดกันมากอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นอกจากนี้พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนในด้านอื่นๆ ก็ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการลงนามร่วมกันในข้อตกลงด้านวิชาการหลายฉบับ อาทิเช่น ข้อตกลงด้านความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และวิชาการรวมทั้งเจ้าหน้าที่วิชาการเพื่อศึกษา สังเกตการณ์ และฝึกอบรมวิทยาศาสตร์และวิชาการซึ่งกันและกัน โดยจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย-จีน หรือ The Sino-Thai Joint Committee on Scientific and Technical Cooperation เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกในการบริหารความร่วมมือระหว่างไทยกับจีน¹¹ และความตกลงทางการค้าระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้ง 2 ฉบับลงนามในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2521(ค.ศ.1978)โดย ดร.อุปติศรี ปาจารย์ยางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและนายหวางหวา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน¹² ต่อมาในปี พ.ศ.2522 (ค.ศ.1979) ไทยและจีนได้ทำความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางทะเล นอกจากนี้ไทยยังได้เรียกร้อง

¹¹ จุลชีพ ชินวรรณ, 30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548 (กรุงเทพฯ: กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2549), หน้า 102-103.

¹² กิตติกร คนศิลา, "นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 44.

ให้จีนหยุดให้ความสนับสนุนแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่ไทยจะยอมให้จีนใช้เส้นทางลำเลียงอาวุธผ่านไปยังเขมรฝ่ายต่อต้านที่จีนสนับสนุนอยู่ ต่อข้อเรียกร้องของไทยในครั้งนี้ จีนจึงลดความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย¹³ หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2523(ค.ศ.1980) ได้ทำความเข้าใจว่าด้วยการบินพลเรือน นอกจากนี้ยังได้ทำการตกลงว่าด้วยการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ศาสนาและการกีฬาอีกด้วย¹⁴

เมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเนื่องจากไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤตการณ์น้ำมัน รวมทั้งปัญหาผู้อพยพพลัดถิ่นที่ลี้ภัยที่ล้นหลามจากกัมพูชาได้ จึงมีการจัดการเลือกตั้งใหม่และจากมติสภาผู้แทนราษฎรพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2523(ค.ศ.1980) รัฐบาลพลเอกเปรมได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ซึ่งเป็นคำสั่งที่มีเนื้อหาสาระต้องการล้มเลิกระบอบเผด็จการและสถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง รัฐบาลได้เปลี่ยนแนวทางในการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จากการใช้กำลังทหารเพียงอย่างเดียวที่นอกจากจะไม่สามารถปราบปรามคอมมิวนิสต์ได้แล้ว ยังทำให้ต้องสูญเสียชีวิตของทั้งสองฝ่าย ดังนั้นรัฐบาลสมัยพลเอกเปรมจึงได้มีการปรับยุทธศาสตร์ในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในประเทศเสียใหม่ โดยใช้การเมืองนำการทหาร มีการส่งทหารลงพื้นที่ตามหมู่บ้านในชนบทเพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบายของรัฐ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน ขจัดอิทธิพลของกลุ่มนายทุนและข้าราชการที่เอารัดเอาเปรียบประชาชน

รัฐบาลพลเอกเปรมยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐฯและจีน แต่ดำเนินนโยบายแข็งกร้าวกับเวียดนามและสหภาพโซเวียตเพราะการที่กองทัพเวียดนามรุกรานกัมพูชาทำให้รัฐบาลไทยเกรงว่าจะกระทบต่อความมั่นคงของไทย เวลานั้นความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามตึงเครียดมากขึ้น เนื่องจากกองกำลังของเวียดนามรุกเข้ามาในเขตแดนไทย โดยเข้าบุกรุกบ้านโนนหมากมูน อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรีในวันที่ 23-24 มิถุนายน พ.ศ.2523 ซึ่งไทยถือว่าเป็นการคุกคามอธิปไตยและความสงบของดินแดนไทย ถือเป็นภัยต่อความมั่นคงของ

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33-34.

¹⁴ จุลชีพ ชินวรรณ, เรื่องเดิม, หน้า 101.

ไทย อีกทั้งยังก่อให้เกิดการอพยพของชาวกัมพูชาจำนวนมากที่ลี้ภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยต้องรับภาระในการให้ที่พักพิงแก่ผู้ลี้ภัยเหล่านั้น ดังนั้นการกระทำของเวียดนามในครั้งนี้ทำให้ไทยต้องกลับมาพิจารณานโยบายที่มีต่อปัญหาชาวกัมพูชาใหม่ โดยวางนโยบายครอบคลุมระยะเวลากว่า 8 ปี ตั้งแต่พ.ศ.2523-2531(ดำเนินนโยบายต่อเนื่องตลอดการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 3 สมัยของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์) เวลานั้นนโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหาชาวกัมพูชากลายได้การนำของ พลอากาศเอกสิทธิ เศรษฐศิลา เน้นความร่วมมือกับอาเซียนและมิตรประเทศอื่นๆในการใช้มาตรการกดดันทางการเมือง เศรษฐกิจและการทหารเพื่อให้เวียดนามยอมถอนทหารออกจากกัมพูชา ซึ่งได้รับความสนับสนุนด้วยดีจากอาเซียน จีน มหาอำนาจตะวันตกและประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ของสหประชาชาติ¹⁵

สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีการเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศจากการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาใช้วิธีการแสวงหาความร่วมมือจากทั้งไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อหาแนวร่วมในการต่อต้านเวียดนามและเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของสหภาพโซเวียต ผลประโยชน์ที่สอดคล้องกันของจีนและอาเซียนคือต้องการให้กัมพูชามีเอกราชและเวียดนามถอนทหารออกไป นโยบายที่ชัดเจนของจีนในการแก้ไขปัญหากัมพูชาเกี่ยวพันต่อนโยบายของไทย ทั้งนี้ไทยได้เรียกร้องให้จีนยุติการให้ความสนับสนุนแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นการแลกเปลี่ยนกับการให้จีนใช้เส้นทางลำเลียงอาวุธผ่านไปยังเขมรกลุ่มต่อต้านในทางปฏิบัติจีนได้ลดความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์ไทย การดำเนินการดังกล่าวของจีนถือเป็นการแสดงถึงความจริงใจที่มีต่อไทย

ความร่วมมือกันระหว่างไทยและจีนในการแก้ไขปัญหากัมพูชาในครั้งนี้ ทำให้ทั้งสองประเทศได้มองเห็นความสำคัญซึ่งกันและกันมากขึ้น จีนได้แสดงความจริงใจต่อไทยในการเป็นสัมพันธมิตรกันในทางยุทธศาสตร์ ช่มชู้เวียดนามและยิงถล่มบริเวณชายแดนของเวียดนามหากทหารเวียดนามประชิดหรือลู่ล่าชายแดนไทย นอกจากนี้นายเติ้ง เสี่ยวผิง ผู้นำจีนในขณะนั้นประกาศใช้นโยบายสี่ทันทสมัยเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว

¹⁵ สุนัย ภาสุข, นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหากัมพูชา (4 สิงหาคม ค.ศ.1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1991) (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2540), หน้า 80.

จีนจึงต้องการขยายความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย ดังนั้นภาพที่จีนเคยเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทยมาเป็นเวลากว่าหลาย 10 ปี จึงเปลี่ยนไป จีนกลายเป็นเป็นมิตรประเทศที่ไทยให้ความไว้วางใจ มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการทหาร¹⁶ ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำทางการทหาร เช่น พล.อ.เสริม ณ นคร ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้เดินทางไปเยือนจีนในเดือนพฤษภาคม และในเดือนมิถุนายนปีเดียวกัน พล.อ.ประพัฒน์ จันทวีรัช ผู้บัญชาการทหารเรือ และ พล.อ.อ.ประพันธ์ ฐูปเตมีย์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ก็ได้ไปเยือนจีน ขณะเดียวกันผู้นำทางการทหารคนสำคัญของจีนหลายๆคนก็ได้เดินทางมาเยือนไทยเช่น นายจาง ติงฝ่า ผู้บัญชาการทหารอากาศมาเยือนไทยในเดือนมีนาคม 2524(ค.ศ.1981) นายเย่เฟย ผู้บัญชาการทหารเรือมาในเดือนมีนาคม 2525 ต่อมาในปี 2526 นายหยาง เต๋อ จื้อ เสนาธิการทหารของกองทัพจีนได้มาเยือนไทยและไปสังเกตการณ์ที่ชายแดนไทย-กัมพูชาด้วย¹⁷ การมาเยือนของผู้นำทางการทหารของจีนในแต่ละครั้งมักมีการย้ำถึงจุดยืนของจีนที่มีต่อไทยและปัญหากัมพูชาว่า จีนจะสนับสนุนและช่วยเหลือไทยหากถูกรุกรานจากเวียดนาม นอกจากนี้ความร่วมมือไทย-จีนในด้านการทหารยังมีการขายอาวุธของจีนชนิดต่างๆให้ไทย ในปี 2525-2528(ค.ศ.1982-1985) จีนได้ให้เปล่ารถถังจำนวน 24 คัน ปืนใหญ่ 17 กระบอก แก่ประเทศไทย และยังขายรถหุ้มเกราะลำเลียงพล ปืนต่อสู้อากาศยาน เรือฟรีเกตรุ่นเจียงหู เรือลาดตระเวน ฯลฯ ส่วนใหญ่จีนขายอาวุธให้ไทยในราคามิตรภาพ คือราคาถูกเป็นพิเศษ¹⁸ นอกจากนี้ยังได้มีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน โดยเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2528(ค.ศ.1985) ไทยและจีนได้จัดตั้ง "คณะกรรมการไทย-จีนว่าด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ" โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมร่วมกันทุกปี เพื่อหารือในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศ¹⁹

¹⁶ สุรชาติ บำรุงสุข, "ไทยกับปัญหากัมพูชา : ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคงและต่างประเทศของไทย," เอเชียปริทัศน์ 8 (พ.ค.-ส.ค. 2530): 28.

¹⁷ อรอนงค์ น้อยวงศ์, กัมพูชา: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 139.

¹⁸ เขียน ธีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศจีน, หน้า 271.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 281.

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีติดต่อกันถึง 3 สมัย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523-2531(ค.ศ. 1980-1988) เป็นเวลากว่า 8 ปี ในที่สุดเมื่อรัฐบาลยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้ง พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 4 สิงหาคม 2531(ค.ศ. 1988) ในสมัยของพล.อ.ชาติชาย ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายในการแก้ไขปัญหาสัมปทานและนโยบายต่างประเทศดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดในส่วนต่อไป

3.3 การเปลี่ยนนามรบให้เป็นสนามการค้าสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พ.ศ.2531-2534(ค.ศ.1988-1991)

เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปหลังจากรัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์หมดวาระในปีพ.ศ.2531 (ค.ศ.1988) พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อมา ในสมัย พล.อ.ชาติชาย นโยบายเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสัมปทานได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป โดยรัฐบาลตัดสินใจดึงเขมรฝ่ายที่ 4 คือ เสง สัมริน เข้ามาร่วมเจรจาด้วย ในการตัดสินใจดังกล่าวของรัฐบาลไทยส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ จีน และอาเซียน เนื่องจากไม่ได้มีการหารือร่วมกันก่อน²⁰ จีนแสดงท่าทีไม่ยอมรับในนโยบายดังกล่าวเนื่องจากจีนเห็นว่าอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งทีจีนและไทยร่วมมือกันในการต่อต้านเวียดนามมาโดยตลอด เพราะจีนนั้นให้การสนับสนุนเขมรแดง ถ้ามีเขมรฝ่ายที่ 4 จะทำให้เวียดนามได้โอกาส เพราะความชอบธรรมที่มีให้เขมรฝ่ายที่ 4 ย่อมต้องเกิดขึ้น²¹ การที่พลเอกชาติชายเปลี่ยนแปลงนโยบายและกีดกันเขมรแดงออกจากการมีส่วนร่วมในการจัดการสันติภาพในกัมพูชาจึงสร้างความไม่พอใจให้แก่จีนเนื่องจากจีนเน้นอยู่เสมอว่าฝ่ายเขมรแดงต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพในกัมพูชาและเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลผสมที่จะจัดตั้งในอนาคต²²

²⁰ สุนัย ผาสุข, *นโยบายต่างประเทศของไทย: ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาสัมปทาน(4 สิงหาคม ค.ศ.1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1991)*, หน้า 35.

²¹ สารสิน วีระผล, "ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ(ค.ศ.1975-1995)," ใน *จีนไทยในศตวรรษที่ 21*, วรศักดิ์ มหัทธโนบล, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 304.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 106.

สารสิน วีระผล กล่าวถึงปฏิกริยาของจีนต่อเรื่องดังกล่าวว่า

สำหรับปฏิกริยาของจีนนั้น แต่เดิมจีนเห็นว่าพล.อ.ชาติชายเป็นผู้ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนมามาก เพราะเป็นผู้ที่เข้าไปบุกเบิกการติดต่อกับจีนและส่งผลให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชได้เข้าไปสถาปนาความสัมพันธ์กับจีนในปีพ.ศ.2518(ค.ศ.1975) ดังนั้นเมื่อพล.อ.ชาติชายขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีและประกาศนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้จีนประหลาดใจไม่น้อยเพราะไม่มีการหารือกับจีนก่อนและพล.อ.ชาติชายพยายามโน้มน้าวจีนให้เปลี่ยนแปลงนโยบาย สำหรับจีนแล้วการเปลี่ยนแปลงนโยบายต้องใช้เวลา ดังนั้นเมื่อพล.อ.ชาติชายเสนอสิ่งที่จีนคิดว่าอาจส่งผลกระทบต่อความพยายามทั้งหมดของจีนที่ร่วมกับไทยต่อต้านลัทธิครองความเป็นเจ้า ด้วยการให้โอกาสเวียดนามจนหลุดพ้นจากสภาพที่ถูกกดขี่อย่างมากได้ จึงเป็นสิ่งที่จีนยอมรับไม่ได้ แต่ด้วยความที่ยังเกรงใจพล.อ.ชาติชายอยู่มาก จีนจึงลำบากใจในการวางตัวต่อกรณีนี้ และเป็นเหตุให้จีนแก้ปัญหาด้วยการใช้เวทีสากลมากขึ้น เช่นการประชุมที่ปารีส ซึ่งแม้ว่าจีนจะไม่คัดค้านแนวทางของรัฐบาลพล.อ.ชาติชายอย่างสุดซึ้ง แต่จีนก็เห็นว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะให้โอกาสเวียดนาม²³

พล.อ.ชาติชายดำเนินการแก้ไขปัญหากัมพูชาในฐานะผู้ประสานความเข้าใจระหว่างฝ่ายระบอบเฮง สัมรินและฝ่ายรัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตย และได้ขอความสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจต่างๆให้ช่วยผลักดันให้เวียดนามถอนกำลังออกจากกัมพูชา เช่น เมื่อวันที่ 14-17 มีนาคม 2532(ค.ศ.1989) พล.อ.ชาติชายได้เดินทางไปเยือนจีนเพื่อยืนยันว่าไทยยังคงสนับสนุนรัฐบาลผสมของกัมพูชาประชาธิปไตยและแจ้งให้เติ้งเสี่ยวผิงทราบว่าประเทศไทยไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้ปัญหากัมพูชาสิ้นสุดลงได้ และขอร้องให้จีนเจรจากับสหภาพโซเวียตต่อไปเพื่อผลักดันให้เวียดนามยอมถอนกำลังออกจากกัมพูชา

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 303-304.

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่านโยบายเกี่ยวกับปัญหาภูมิพหูชาของพล.อ.ชาติชายจะทำให้จีนเกิดความไม่สบายใจ แต่ความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ยังคงพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ไทยและจีนได้มีกิจกรรมในการส่งเสริมวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น ในปี พ.ศ. 2533(ค.ศ.1990) สมาคมสวัสดิการนักหนังสือพิมพ์จีนได้เชิญคณะอุปรากรแต่จีวจากมณฑล กวางตุ้งมาแสดงที่กรุงเทพฯ นอกจากนี้ปีพ.ศ.2534(ค.ศ.1991) กองบัญชาการทหารสูงสุดร่วมกับสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทยเชิญคณะนาฏศิลป์จากมณฑลเสฉวนมาแสดง²⁴ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนในปี พ.ศ.2518 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นไปในทางที่เป็นมิตรมากขึ้น และมีพัฒนาการที่ดี มาโดยตลอด แม้ว่าอาจมีบางช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์หยุดซงหรือมีนโยบายที่ไม่สอดคล้องกันก็ตาม แต่ภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนนั้นถือได้ว่าจีนเป็นมิตรประเทศที่แนบแน่นของประเทศไทย เหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศข้างต้นคือบริบทสำคัญในการสร้างงานด้านจีนศึกษา ซึ่งในหัวข้อต่อไปจะได้กล่าวถึงรายละเอียดว่างานด้านจีนศึกษาได้พยายามนำเสนอภาพเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนให้แก่สังคมไทยอย่างไรบ้าง

3.4 งานด้านจีนศึกษาภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี พ.ศ.2518-2534

ในที่นี้จะแบ่งการอธิบายภาพของงานด้านจีนศึกษาเป็น 2 ช่วงเวลาคือ ช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา(พ.ศ.2518-2521) และช่วงหลังเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา (พ.ศ.2522-2534)

²⁴ จุลชีพ ชินวรรณ, 30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548, หน้า101.

3.4.1 งานจีนศึกษาช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา(พ.ศ.2518-2521)

หลังจากมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีน สภาวะการณ์ทางการเมืองไทยเปิดกว้างมากขึ้น เริ่มมีงานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนไปในทางที่เป็นมิตร ตีพิมพ์ออกมาค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามยังคงมีงานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่เป็นภัยคุกคามอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลขวาจัดกลับขึ้นมาใช้อำนาจอีกครั้งหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา'19 ดังนั้นงานด้านจีนศึกษาในช่วงนี้จึงมีออกมาสองกระแสคือ งานจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นมิตรต่อประเทศไทยและงานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย

3.4.1.1 งานจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรต่อประเทศไทย

หลังการสถาปนาทางการทูตระหว่างไทยและจีน งานด้านจีนศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจีนในทางที่เป็นมิตรมีออกมาค่อนข้างมาก โดยเนื้อหาส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับการเริ่มติดต่อสัมพันธ์ระหว่างจีนและไทยในด้านต่างๆ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับจีนด้านการค้าและวัฒนธรรม โดยทางสมาคมพ่อค้าจีนแห่งประเทศไทยส่งคณะผู้แทนไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อดูเส้นทางเกี่ยวกับการค้าในวันที่ 5 ตุลาคม 2518 โดยนาย อัมพร บุลภักดีนายกสมาคมฯกล่าวว่า

เมื่อมีการสถาปนาทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว การติดต่อทางการค้ากับไต้หวันก็จะลดน้อยลงโดยปริยาย นอกจากนี้กรมศิลปากรเตรียมจัดส่งคณะนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่สาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงเดือนกันยายนและตุลาคมตามที่นายกรัฐมนตรีได้สั่งการไว้ และคณะผู้แทนที่ไปจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรมของจีน โดยเฉพาะแง่การค้าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และการจัดพิพิธภัณฑ์ของจีน²⁵

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นภาพของความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและจีน ทางด้านการค้าและวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงท่าทีของไทยที่มีต่อไต้หวันอย่าง

²⁵ อ่างโน "ชาวบ้านเราในรอบสัปดาห์," จตุรัส 1,5 (5 สิงหาคม 2518): 8-9.

ชัดเจน และยังมีบทความที่มีเนื้อหาในเชิงไม่เห็นด้วยกับกรณีที่จีนอาจใช้การค้าเป็น
หนทางในการแทรกแซงทางการเมือง โดยอารี ยงปิยะกุล ผู้จัดการบริษัทเอนเตอร์ไพรส์
กล่าวว่า "การที่จีนจะใช้การค้าเป็นสะพานในการเผยแพร่แทรกซึมทางการเมืองนั้นไม่
น่าจะเกิดขึ้น เพราะถ้าจีนจะทำก็คงทำนานแล้วไม่จำเป็นต้องเอาการค้ามาเป็น
เครื่องมือ"²⁶ เป็นต้น นอกจากนี้เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศใน
ขณะนั้น จีนและเวียดนามกำลังมีความขัดแย้งกันจึงมีบทความที่น่าเสนาเกี่ยวกับความ
ขัดแย้งระหว่างจีนและเวียดนามที่กำลังก่อตัวขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง
เนื่องจากไทยเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มองเวียดนามในแง่ที่เป็นภัย
คุกคาม ความว่า

จีนต้อนรับผู้นำไทยที่เดินทางไปเยือนจีนอย่างยิ่ง เพราะในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ไทยเป็นประเทศเดียวที่ยังเป็นศัตรูกับเวียดนามเหนือ
และจีนยังกล่าวเตือนไทยด้วยว่าไม่เพียงแต่โซเวียตเท่านั้นที่กำลังหาทาง
แผ่อิทธิพลเข้าสู่ประเทศไทยแต่อาจเป็นประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศ
มหาอำนาจ²⁷

นอกจากนี้ยังมีงานด้านจีนศึกษาที่พยายามสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย
ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่นงานเขียนของ เขียน อีระวิทย์ กล่าวว่า

จีนนั้นให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของตัวเองเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับ
อุดมการณ์แห่งการปฏิวัตินั้นเป็นเรื่องรอง จีนไม่ได้ต้องการจะครอบครอง
ประเทศใด ตรงกันข้าม จีนกลับต้องการให้ประเทศในเอเชียเป็นกลาง
สำหรับกรณีการปลุกระดมมวลชนของพคท.นั้น ไม่น่าจะเป็นผลจากการ

²⁶ อ้างใน "ที่นี่มีสินค้าน่าซื้อ," *จุดรัฐ* 1,11 (23 กันยายน 2518): 42-43.

²⁷ "ความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนามเหนือ," *จุดรัฐ* 1,12 (30 กันยายน 2518): 24-25.

แทรกแซงของจีน แต่น่าจะมาจากสถานการณ์ภายในของไทยมากกว่าที่
ทำให้การปลุกระดมมวลชนได้ผลมากขึ้น²⁸

สำหรับในกรณีที่โซเวียตเริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
มีงานด้านจีนศึกษานำเสนอท่าทีของจีนต่อการกระทำของโซเวียตว่า

จีนถือว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นปราการประกันความมั่นคง
ของตน และโซเวียตเป็นภัยคุกคามอันใหญ่หลวง จีนไม่สบายใจที่
เวียดนามกลายเป็นฐานทัพของโซเวียต และไม่ต้องการให้เวียดนามเข้า
มามีอิทธิพลในอาเซียน ซึ่งประเทศที่จีนถือว่าสำคัญมากคือไทยเพราะ
เป็นประเทศภาคพื้นทวีปด้วยกัน จีนเอาใจไทยอย่างมากทั้งในด้าน
การค้า ดังจะเห็นได้จากการที่นายอบ วสุรัตน์ ประธานหอการค้าไทยไป
ปักกิ่งเซ็นสัญญาขายมันสำปะหลังและซื้อน้ำมันในราคามิตรภาพ²⁹

เมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เดินทางไปเยือนจีนในวันที่ 29 มีนาคม 2521 ได้
มีการเจรจาทางการค้า การเดินอากาศ ความร่วมมือทางเทคนิควิทยาศาสตร์และเรื่อง
ปัญหาการเมืองในไทยเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยไทยขอให้จีนลด
ความช่วยเหลือ พคท.ลง ซึ่งจีนอธิบายในกรณีดังกล่าวว่า “จีนช่วย พคท. ในทางกำลังใจ
มากกว่า และการปฏิวัติไม่ใช่สินค้าแต่ต้องเกิดจากภาวะการณ์ภายในประเทศเอง จีนบังคับ
ให้ทำไม่ได้”³⁰ และเมื่อเติ้งเสี่ยวผิงเดินทางมาเยือนประเทศไทยได้ส่งผลต่อจิตใจของ
พคท. ดังมีบทความนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “การเยือนไทยของเติ้งเสี่ยวผิงทำให้ พคท.
เริ่มเสียขวัญเนื่องจากไม่คิดว่าคอมมิวนิสต์จีนจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ด้านรัฐ

²⁸ เขียน ฉีระวิทย์, *การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน* (กรุงเทพฯ: กราฟิเคอาร์ท, 2519), หน้า 231-232.

²⁹ ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์, “เอเชียอาคเนย์ อาเซียนสู่อ้อมกอดญี่ปุ่นและจีน,” *ข่าวไทยนิกร* 2, (30)+42 (7 สิงหาคม 2521): 26-28.

³⁰ อ่างโน ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์, “เกรียงศักดิ์ไปจีน พบทุกฝ่าย เจรจาด้วยทุกคน,” *ข่าวไทยนิกร* 2, (30)+25 (7 เมษายน 2521): 22-26.

ต่อรัฐกับประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่ง เพราะคิดว่าน่าจะเห็นว่าคุณภาพสัมพันธภาพระหว่างพรรคต่อพรรคนั้นสำคัญกว่า”³¹

นอกจากนี้งานด้านจีนศึกษาที่ลงตีพิมพ์ตามวารสารทางวิชาการ เช่น วารสารสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์สาร เป็นต้น เนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น กล่าวถึงนโยบายต่างประเทศของทั้ง 2 ประเทศและความแตกต่างของการตีความลัทธิมาร์กซ์-เลนิน³² ซึ่งเนื้อหาของงานเขียนเป็นการเขียนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศคอมมิวนิสต์ มิได้มีการโจมตีจีนคอมมิวนิสต์เหมือนงานเขียนช่วงก่อนหน้าที่จะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีน

ในขณะที่งานด้านจีนศึกษาในแง่ที่มองจีนเป็นมิตรกำลังแพร่หลาย งานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่ภัยคุกคามก็ยังคงมีออกมาอยู่บ้าง ดังจะได้กล่าวในส่วนต่อไป

3.4.1.2 งานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย

ถึงแม้ว่าจะมีการสถาปนาทางการทูตต่อกันแล้ว แต่การรับรู้ต่อจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามของคนไทยบางกลุ่มยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ยกตัวอย่างเช่น ข้าราชการประจำของประชาชนที่ราชบุรีจำนวนกว่า 300 คน โดยขอให้ประชาชนในประเทศร่วมมือกันตามข้อเรียกร้องดังนี้

- 1.อย่าให้รัฐบาลเอารูปเหมาเจอตงติดคู่กับพระบรมฉายาลักษณ์
- 2.ไม่ให้ชักธงชาติไทยคู่กับธงชาติสาธารณรัฐประชาชนจีน ขอให้ชักธงชาติจีนภายในสถานทูตจีนเท่านั้น
- 3.อย่าให้คนจีนที่เกิดในแผ่นดินไทยเปลี่ยนสัญชาติมาเป็นคนไทย
- 4.สนับสนุนไม่ให้รัฐบาลเลิกกฎหมายป้องกันการค้า

³¹ “เต็งเหียนไทย เขย่านาวา พคท.,” *ข่าวไทยนิกร* 3,(30)+61 (18 ธันวาคม 2521): 24-25.

³² น.ชญานุตม์, *ความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างประเทศคอมมิวนิสต์* (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 21.

กระทำเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะระยะนี้หากเลิกกฎหมายป้องกันการ
กระทำเป็นคอมมิวนิสต์จะทำให้ประเทศไทยเป็นคอมมิวนิสต์³³

นอกจากนี้หลังจากเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา'19 เมื่อรัฐบาลขว้างกลับมามีอำนาจ
และดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาด ภาพที่จีนคือผู้สนับสนุนหลักของ
พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยถูกนำกลับมาตอกย้ำให้ประชาชนเห็นผ่านหนังสือและ
เอกสารของรัฐบาลอีกครั้ง เช่น *สารอวยพรจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนถึงพรรคคอมมิวนิสต์
แห่งประเทศไทย* ซึ่งเป็นเอกสารที่รัฐบาลนำมาใช้เป็นหลักฐานยืนยันว่าจีนให้การ
สนับสนุน พคท. โดยเนื้อความบางส่วนของสารอวยพรดังกล่าวพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้
ประกาศสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศไทยทางวิทยุปักกิ่งภาคภาษาไทยดังนี้

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ชูธงแดงอันยิ่งใหญ่แห่งลัทธิมาร์กซ์-
เลนิน ความคิดเมฆาเซตงอย่างสูงเด่น ยืนหยัดอยู่ในหนทางปฏิวัติที่ใช้
ชนบทล้อมเมืองและยึดอำนาจรัฐด้วยกำลังอาวุธ...พรรคคอมมิวนิสต์จีน
และประชาชนจีนสนับสนุนการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธที่นำโดยพรรค
คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอย่างเด็ดเดี่ยว...มิตรภาพสู้รบระหว่างพรรค
คอมมิวนิสต์จีนกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและระหว่าง
ประชาชนของประเทศทั้งสองที่ได้สร้างขึ้นในท่ามกลางการต่อสู้ปฏิวัติใน
เวลาอันยาวนานนั้นจะมั่นคงสถาพรและขยายตัวไปสู่อีกขั้นหนึ่งในการ
ต่อสู้ร่วมกันต่อไปอย่างแน่นอน³⁴

นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังได้กล่าวว่า

พรรคคอมมิวนิสต์จีนให้ความช่วยเหลือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
ไทยและช่วยคนไทยที่หนีเข้าประเทศจีนให้ช่องสูมทางการเมือง รวมทั้ง
ให้การศึกษแก่คนของพคท. เพื่อให้กลับมาล้มล้างระบอบการปกครอง

³³ "ด้านจีนในโรงเรียน," *จุดวิสัย* 1,8 (2 กันยายน 2518): 10.

³⁴ อ้างใน สภาความมั่นคงแห่งชาติ, *สมุดปกขาวประชาชนควรรู้* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2519), หน้า 22.

ของประเทศต่อไป นอกจากนี้ยังมีหลักฐานจากการยึดอาวุธ วัตถุระเบิด และอุปกรณ์จากพคท. เป็นจำนวนมาก ซึ่งตรวจสอบพบว่าเป็นอาวุธที่ผลิตจากประเทศจีน³⁵

นอกจากนี้ยังมีวารสารของหน่วยงานราชการต่างๆที่มีบทความให้ความรู้เกี่ยวกับภัยคอมมิวนิสต์ที่ดีพิมพ์เผยแพร่ออกมาจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเป็นข้อมูลให้แก่บุคคลทั่วไป ว่าคอมมิวนิสต์คืออะไร มีอุดมการณ์อย่างไร มีแผนการอย่างไร ต้องการครองประเทศเพื่ออะไร คอมมิวนิสต์มีความเคลื่อนไหวอย่างไรในประเทศไทย ถ้าศัตรูเช่นคอมมิวนิสต์สามารถครอบครองประเทศไทยได้จะเกิดอะไรขึ้น และเรามีช่องทางในการป้องกันและปราบปรามอย่างไร เช่น วารสารการประชาสัมพันธ์ วารสารเสนาธิปไตย วารสารแผนที่ วารสารพัฒนาที่ดิน วารสารข้าราชการ เป็นต้น

มีงานแปลจากสำนักข่าวต่างประเทศนำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคาม เช่น สำนักข่าวโซเวียตนำเสนอว่า

ลัทธิเหมาที่คอมมิวนิสต์จีนนับถือ นั้นเป็นสาเหตุทำให้องค์กรคอมมิวนิสต์สากลแตกแยก ทำลายความสามัคคีของเยาวชนทั่วโลกที่กำลังพยายามรวมตัวกันตั้งแต่มีการประชุมสภาเยาวชนปฏิวัติของตะวันออกไกลและการประชุมสภาขององค์การปฏิวัติของตะวันออกไกล ที่กรุงมอสโคว์ เดือนกุมภาพันธ์ 1922 โดยเหมาเจ้าตั้งพยายามปฏิวัติวัฒนธรรมด้วยวิธีการที่โหดร้าย ทารุณ ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีมาทั้งหมด มีการส่งเยาวชนไปในพื้นที่ที่ทุรกันดาร ทำให้เยาวชนไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ³⁶

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

³⁶ อ.เยลนิกอฟ และ ว.ตุรุซอฟ, ลัทธิเหมาเจ้าตั้งกับขบวนการเยาวชน (กรุงเทพฯ: สำนักข่าวโนวอสตี, 2519), หน้า 98.

กล่าวโดยสรุปได้ว่าหลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนในช่วงปีพ.ศ.2518-2521(ค.ศ.1975-1978) งานด้านจีนศึกษายังคงมีออกมาสองแนวทางคือ งานที่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรและงานที่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นภัยคุกคาม ซึ่งทำให้เห็นภาพของการรับรู้ของไทยต่อจีนว่าในแง่หนึ่งไทยชื่นชมยินดีกับการสถาปนาความสัมพันธ์กับจีน แต่ในอีกแง่หนึ่งไทยก็ยังคงกลางแกลงสงสัยในนโยบายสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยของจีนอยู่ ซึ่งท้ายที่สุดความคลางแคลงสงสัยดังกล่าวจะลดลงไปเมื่อเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกยึดกัมพูชาในปีพ.ศ.2522(ค.ศ.1979) อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนแน่นแฟ้นขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ดังจะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป

3.4.2 งานจีนศึกษาช่วงที่เกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกยึดกัมพูชา(พ.ศ.2522-2534)

เนื้อหาของงานด้านจีนศึกษาภายหลังเหตุการณ์เวียดนามบุกยึดกัมพูชาส่วนใหญ่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรประเทศของไทย ภาพของความสัมพันธ์อันดีระหว่าง2ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ถูกนำเสนอออกมาอย่างต่อเนื่อง เช่น ในด้านความร่วมมือทางการทหารระหว่างจีนและไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2524(ค.ศ.1981)นั้น มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำประเทศและผู้นำทางการทหารระหว่างกันมาตลอด โดยนายหยาง เต๋อจื่อ เสนาธิการทหารของกองทัพจีนได้กล่าวเกี่ยวกับกรณีภัยคุกคามจากเวียดนามว่า "ถ้าเวียดนามกล้าที่จะรุกรานประเทศไทย กองทัพจีนจะไม่อยู่เฉย เราจะให้การสนับสนุนแก่ประชาชนชาวไทยในการป้องกันประเทศ"³⁷ นอกจากนี้ยังมีบทความที่กล่าวถึงมิตรที่จีนมีต่อไทย เช่น

ในการที่ฝ่ายทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพบกภายใต้การนำของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบกซื้ออาวุธจากจีนนั้นนับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของกองทัพบกไทย เนื่องจากการซื้ออาวุธจากจีนราคาถูกและคุณภาพดี นอกจากนี้จีนยังยอมให้ซื้อก่อนจ่ายทีหลังหรือจ่ายในรูปแบบผลิตผลทางการเกษตรหรือจะ

³⁷ อ่างใน จุลชีพ ชินวรรณ, "ความร่วมมือทางทหาร: มิติใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-จีน," *เอเชียปริทัศน์* 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2530): 7-19.

ผ่านระยะยาวก็ได้ซึ่งต่างจากของประเทศตะวันตกที่เป็นแบบจ่ายเงินก่อนของ
 ได้รับทีหลัง และพลเอกชวลิตยังได้ให้เหตุผลว่ากองทัพมีนโยบายที่จะกระจาย
 การซื้ออาวุธจากหลายประเทศเพื่อที่จะได้ไม่ต้องพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่ง
 มากเกินไป³⁸

นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอภาพความสัมพันธ์ทางการค้าว่า

ไทยและจีนมีความสัมพันธ์ทางการค้ามาโดยตลอด มูลค่าทางการค้าระหว่างสอง
 ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การลงทุนของจีนในไทยและของไทยในจีนดำเนิน
 ไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากทั้งสองประเทศไม่คุ้นเคยกับกฎเกณฑ์การ
 ลงทุนของแต่ละฝ่าย การลงทุนของเอกชนไทยมีมากกว่า 20 โครงการ ต่อมาในปี
 พ.ศ.2529 ไทยให้ความช่วยเหลือแก่จีนโดยการให้ทุนแก่เจ้าหน้าที่จีนมาฝึกอบรม
 ในหลักสูตรที่ไทยจัดร่วมกับญี่ปุ่นเกี่ยวกับโรคผิวหนัง 5 ทุน และหลักสูตรเกี่ยวกับ
 ชีวภาพทางทะเล 2 ทุน³⁹

จากการสานสัมพันธ์กับจีน ทำให้ไทยสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่าง
 มหาศาล โดยมูลค่าสินค้าที่ส่งออกไปยังจีนในปี พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) อยู่ที่
 735.21ล้านบาทและสูงถึง1,266 ล้านบาทในปีพ.ศ.2519 แสดงให้เห็นว่าจีน
 กลายเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญประเทศหนึ่งสำหรับไทย โดยจีนเน้นหลักการค้า
 ด้วยความยุติธรรม และปราศจากการเอารัดเอาเปรียบประเทศที่ทำการค้ากับ
 ตน⁴⁰

นอกจากนี้ยังมีงานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอเกี่ยวกับภาพความขัดแย้งระหว่างจีนกับไซ
 เวียดนามและเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาเมื่อปีพ.ศ.2522(ค.ศ.1979)ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เช่น

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

³⁹ จุลชพ ชินวรรณ, "ความร่วมมือทางทหาร: มิติใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-จีน," หน้า 7-19.

⁴⁰ "เด็กเสี้ยวผิง 'แมวดองตะครุพหนู'," *เศรษฐกิจ* 1,45 (7-13 พฤศจิกายน 2521): 39-44.

การเกิดช่องว่างแห่งอำนาจในช่วงที่สหรัฐฯแพ้สงครามเวียดนามและถอนตัวออกจากเอเชีย ในขณะที่จีนคิดว่าเมื่อสหรัฐฯถอนตัวออกไปแล้วจีนก็ไม่จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเวียดนามอีกแต่โซเวียตกลับเห็นช่องทางที่จะเข้ามามีอิทธิพลในอินโดจีนแทนที่สหรัฐฯ จึงเพิ่มความช่วยเหลือแก่เวียดนาม ความสัมพันธ์ระหว่างชาติคอมมิวนิสต์ 3 ชาติคือ จีน โซเวียตและเวียดนาม แท้จริงแล้วเวียดนามมิใช่ตัวแทนของโซเวียตตามที่หลายฝ่ายกล่าวอ้าง แต่เป็นการตัดสินใจของผู้นำเวียดนามเอง โดยบทบาทของเวียดนามมีผลกระทบโดยตรงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนบทบาทของโซเวียตและจีนส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองโลก ทั้งโซเวียตและจีนต่างให้การสนับสนุนเวียดนามเพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือเวียดนามท้ายที่สุดโซเวียตก็เอาชนะจีนได้ อย่างไรก็ตามผลของความสัมพันธ์ระหว่างจีน โซเวียตและเวียดนามทำให้อาเซียนปลอดภัยจากคอมมิวนิสต์มากขึ้น จีนกับเวียดนามแข่งกันที่จะได้อาเซียนมาเป็นพวกหรือไม่ก็ต้องการให้เป็นกลาง สำหรับผลกระทบต่อประเทศไทยนั้นหากจีนไม่ยับยั้งการขยายตัวของเวียดนามในกัมพูชาและลาวแล้ว ไทยคงจะไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง การกระทำของจีนจึงนับว่าเป็นผลดีแก่ไทย พัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างจีนและไทยนี้ทำให้ไทยมีเสถียรภาพมากขึ้น⁴¹

งานด้านจีนศึกษาในช่วงนี้ยังนำเสนอภาพของวัฒนธรรมของจีนที่มีอิทธิพลต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทยมาแต่โบราณด้วย เช่น

ในส่วนของประเทศไทยนั้นปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าพ่อค้าจีนมาค้าขายติดต่อกับไทยในช่วงคริสตศตวรรษที่ 12 ในสมัยสุโขทัย ไทยได้รับการยกย่องเสมอว่าเป็นตัวอย่างในด้านการเอื้ออำนวยต่อการผสมกลมกลืน ในช่วงแรกชาวจีนที่มาอยู่เมืองไทยช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่เพียงแต่ไม่ถูกกีดกันขัดขวาง ยังได้รับสถาปนาบรรดาศักดิ์และมีตำแหน่งสูงๆทางราชการ สมัยนั้นชาวจีนไม่เคยถูก

⁴¹ เขียน ธีระวิทย์, "ความสัมพันธ์สามเส้าระหว่าง จีน โซเวียต และเวียดนาม," *เอเชียปริทัศน์* 5, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2527): 1-25.

ถือว่าเป็นคนต่างด้าว... หากกล่าวถึงศิลปวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยนั้นก็มีมากมาย อาทิ เครื่องสังคโลก วรรณกรรมอย่างสามก๊กหรือไซอิ๋ว หรือในชีวิตรประจำวันเช่น อาหารการกินต่างๆ ทางด้านศาสนา ชาวจีนและชาวไทยต่างเชื่อถือในการบูชาเทพเทวดา มีการสร้างวัดที่นำเอาศิลปะแบบจีนมาผสมผสาน เช่น วัดราชโอรส วัดพระเชตุพน วัดสุทัศน์ ฯลฯ แสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่มีมาแต่ครั้งอดีตรหว่างไทย-จีน⁴²

นอกจากนี้ยังได้นำเสนอให้เห็นถึงนโยบายต่างประเทศของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า

จุดมุ่งหมายหลักของจีนที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นไม่ได้อยู่ที่การเข้ามาครอบครองแต่จุดประสงค์หลักคือการกีดกันอิทธิพลของมหาอำนาจที่เป็นศัตรูของจีนไม่ให้เข้ามาใช้ดินแดนนี้เป็นฐานในการคุกคามจีนไม่ว่าจะเป็นสหรัฐหรือโซเวียตก็ตาม สิ่งที่จีนกังวลคือการที่โซเวียตปิดล้อมทางการเมืองด้วยการสร้างเครือข่ายอิทธิพลทางการเมืองในอินโดจีนและอาเซียน ดังนั้นการทูตของจีนในภูมิภาคนี้คือการต่อต้านความพยายามของเวียดนามพันธมิตรของโซเวียตไม่ให้ยึดกุมพม่าได้สำเร็จ⁴³

จีนคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก เป็นเหตุผลสำคัญที่จีนต้องการเพิ่มอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งถือเป็นเขตอิทธิพลเก่าแก่ของจีน ดังนั้นการทูตของจีนจึงเน้นหนักไปที่ภูมิภาคนี้เป็นหลัก การที่จีนจะต่อต้านเวียดนามนั้นไม่

⁴² วิชา อุตมฉันท, "ชาวจีนโพ้นทะเลกับศิลปวัฒนธรรมจีนในเอเชียอาคเนย์," *เอเชียปริทัศน์* 7, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2529): 28-44.

⁴³ อีระ นุชเปี่ยม, "สถานการณ์ในเอเชียกับบทบาทของประเทศมหาอำนาจ," *เอเชียปริทัศน์* 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2531): 7-44.

สามารถดำเนินการเพียงลำพังได้ สัมพันธภาพกับกลุ่มประเทศอาเซียนจึงเป็นอีกแรงสนับสนุนในการยับยั้งการคุกคามของเวียดนาม⁴⁴

จีนย้ำถึงหลักการปณิธาน เพื่อเป็นการแสดงว่าจีนจะไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงและอธิปไตยของอาเซียนเสียเอง การทำสงครามสั่งสอนเวียดนามเมื่อปี พ.ศ. 2522 ก็ด้วยเหตุผลหนึ่งที่ว่า จีนต้องการแสดงว่าตนพร้อมจะประกันสันติภาพ อิสรภาพและความเป็นกลางของอาเซียนเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับไทย ซึ่งเป็นหน้าด่านของอาเซียนที่ต้องเผชิญหน้ากับอินโดจีนอยู่ จีนย้ำเสมอว่าจะยืนอยู่เคียงข้างไทยหากถูกรุกราน⁴⁵

จะเห็นได้ว่างานด้านจีนศึกษานับแต่ช่วงหลังเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาพ.ศ.2522 (ค.ศ.1979) แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนที่เป็นไปในทางเป็นมิตร ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การทหารและวัฒนธรรม จากการพัฒนาความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความสนใจศึกษาเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเห็นได้จากผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเริ่มมีหัวข้อการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับจีนเจาะลึกมากขึ้นในมิติต่างๆ เช่น การศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม(พ.ศ.2491-2500) โดยมีเนื้อหานำเสนอภาพของกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เช่น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่เกิดจากการนำเข้าของลัทธิมาร์กซ์สองกระแสคือ จากกลุ่มลัทธิมาร์กซ์สายจีน และกลุ่มลัทธิมาร์กซ์สายเวียดนาม

⁴⁴ ดวง พิลิป เบจา, "จีนและอาเซียนกับปัญหาขั้วพม่า," *เอเชียปริทัศน์* 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2531): 54-63.

⁴⁵ ปรียาร์ตน์ โล่หวิสุทธิ, "จีนกับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย หลังจากสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในพ.ศ.2518," *เอเชียปริทัศน์* 2,3 (เมษายน-มิถุนายน 2524): 43-71.

เป็นต้น⁴⁶ การการศึกษาวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าไทยเริ่มให้ความสนใจกับเรื่องราวของจีน คอมมิวนิสต์ในช่วงเวลาที่มีการรับรู้ของไทยต่อจีนถูกจำกัดจากรัฐบาลเผด็จการทหาร หรือการศึกษา เรื่อง นโยบายของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530⁴⁷ ก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ด้านวิชาการระหว่างไทยและจีน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังปรากฏงานเขียนด้านการท่องเที่ยวเมืองจีน โดยเป็นการเขียนเล่าประสบการณ์จากที่ได้ไปเที่ยว เมืองจีนและพบเห็นมา เช่น หนังสือเรื่อง *เที่ยวเมืองจีน* ของ โกวิท ตั้งตรงจิตร โดยในบทนำผู้เขียน ได้กล่าวขอบคุณ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไว้ว่า “ถ้าไม่มีท่านศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี... ผมก็คงจะยังไม่มีโอกาสและวาสนาได้ไปเห็นแผ่นดินจีน เพราะท่าน เป็นรัฐบุรุษผู้บุกเบิกสถาปนาสัมพันธไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับประเทศสาธารณรัฐ ประชาชนจีนเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์...” เนื้อหาในเล่มเล่าถึงความสวยงามของสถานที่ต่างๆ ในเมืองจีนที่ผู้เขียนได้ไปพบเห็นมาในปี พ.ศ.2521⁴⁸ เป็นต้น

โดยสรุปในส่วนนี้ งานด้านจีนศึกษาช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาดังที่ ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น ได้นำเสนอภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนในแง่ที่เป็นมิตรต่อประเทศไทย ทำให้ทัศนคติของชาวไทยเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังเหตุการณ์ เวียดนามบุกกัมพูชาเมื่อปี พ.ศ.2522(ค.ศ.1979) ภาพที่ว่าเวียดนามกลายเป็นภัยคุกคามที่ไทยให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งถูกนำเสนอออกมา ในขณะที่เดียวกันทัศนคติที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชน จีนก็เปลี่ยนไปจากที่ไทยเคยมองว่าจีนเป็นศัตรูมาตลอด ไทยเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีต่อจีนและ เห็นว่าจีนเป็นอีกหนึ่งประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือไทยในด้านความมั่นคงได้ งานเขียนในช่วงนี้

⁴⁶ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, “การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.2491-2500),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2532).

⁴⁷ กิตติกร คนศิลป์, “นโยบายของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐ ประชาชนจีน 2518-2530,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะ รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531).

⁴⁸ โกวิท ตั้งตรงจิตร, *เที่ยวเมืองจีน* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2523), หน้า 2.

จึงเป็นงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจุดยืนของจีนต่อปัญหาภัยพิบัติ รวมทั้งพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนผ่านการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ซึ่งงานด้านจีนศึกษาเหล่านี้ได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการรับรู้โดยรวมว่าจีนมิใช่ภัยคุกคามต่อไทยอีกต่อไปแล้ว หากแต่เป็นมิตรประเทศที่มีความจริงใจและพร้อมให้ความช่วยเหลือแก่ไทยในทุกๆด้าน

3.5 บทสรุปการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต พ.ศ.2518

โดยสรุปแล้วงานด้านจีนศึกษาตั้งแต่ช่วงหลังการสถาปนาทางการทูตนั้นมีการนำเสนอภาพจีนที่เปลี่ยนแปลงไป การโจมตีจีนคอมมิวนิสต์ในฐานะที่เป็นภัยคุกคามของประเทศลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นนโยบายและท่าทีของประเทศมหาอำนาจ การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายของไทยด้วย ส่งผลให้เนื้อหาทางงานด้านจีนศึกษาเป็นไปในทางที่เป็นมิตรกับจีนมากขึ้น งานด้านจีนศึกษาได้สร้างความเข้าใจในระบอบการเมืองของจีน รวมทั้งความเข้าใจในนโยบายและท่าทีของจีนว่าเป็นเพราะจีนมีการปรับเปลี่ยนนโยบายในประเทศ อีกทั้งต้องการสกัดกั้นอิทธิพลของโซเวียตและเวียดนาม จีนจึงพยายามสานสัมพันธ์กับนานาประเทศ และจีนเพียงแต่ต้องการรักษาผลประโยชน์ของชาติเท่านั้น ซึ่งวิธีการรักษาผลประโยชน์ของชาตินั้นก็ได้ปรับเปลี่ยนไป จากที่เคยคุกคามกลุ่มประเทศในค่ายอื่นก็ปรับเปลี่ยนมาสู่การพยายามผูกมิตรกับทุกๆประเทศโดยไม่แบ่งแยกอุดมการณ์ จะเห็นได้ว่างานด้านจีนศึกษาได้สร้างการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประชาชนหลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี พ.ศ.2518 จากที่มองจีนเป็นภัยคุกคามมาสู่ความเป็นมิตรประเทศ